

GAZETA

MAZILILOR ȘI RĂZEȘILOR

BUCOVINENI.

Apare de două ori pe lună.

Abonamentul în țară :		Abonamentul în România și străinătate :	
Pe an	6 cor.—	Pe an	7 lei.—
Pe șese luni	3 cor.—	Pe șese luni	4 lei.—
Un număr 25 bani.			

Redacția și Administrația : Cernăuți, Str. Francisc 42.

Conferința întâia a d-lui Pârvan.

În 4 Februarie, a sosit la Cernăuți, invitat de „Societatea pentru cultură” un profesor universitar din București, d. Pârvan, pentru a vorbi Românilor de aici în graiul dulce românesc, pentru a ne procura câte-va momente de înălțare sufletească și a ne lumina în privința luptei ce o ducem sau trebuie să o ducem ca Români pe acest pământ. A vorbit despre granițe politice, granițe naționale și granițe culturale în sud-estul Europei, căruia îi aparținem și noi. A arătat apoi întru cât influențează aceste granițe unele asupra altora, și care este datorința unui popor supus acestor influențe, în vederea păstrării culturii sale specifice, a naționalității sale.

Nu voiu da pe larg conținutul conferinței d-lui Pârvan, ci, după ce voiu reda, în mod popular, ideile principale expuse de conferențiar, mă voiu opri la câteva puncte cari îmi vor da prilej la unele reflexii privitoare la împrejurările în cari trăim noi, Românii din Bucovina. Căci chiar prin aceasta, că d. Pârvan a atins momente ce ne privesc pe noi, conferința d-sale are o deosebită însemnătate.

Se știe, că deosebite țări sau state au marginile lor, la cari se oprește puterea legilor și puterea dregătorilor lor. Dincolo de aceste margini, domnesc alte legi, alți dregători poruncesc în numele acestor legi, și parcă altă lume avem înaintea ochilor. Acele margini sunt granițele politice. Dar dacă luăm bine sama, vedem

că aceste granițe nu despărțesc totdeauna lume deosebită. Așa de pildă, în Țara turcească nu aflăm numai Turci, în țara bulgărească nu trăiesc numai bulgari, în țara Muscalului nu sunt numai Muscali, ci vedem că în Turcia trăiesc și Greci și Români și Bulgari, în Bulgaria sunt mulți Români, în Rusia sunt o sumedenie de alte popoare, Poloni, Ruteni, Români, Tataři și alții. Cum vine aceasta? Se știe că granițele politice se așează și se schimbă de regulă prin puterea pumnului. Așa Turcii, biruind pe Greci, li-au luat mare parte din țară, Muscalii, biruind, acum 99 de ani, pe Turci au luat o mare parte din țara Moldovei pe cuvânt că Moldova era atunci sub ascultarea Turcilor, și au numit acea parte de țară Basarabia, Așa se trag hotare politice prin mijlocul unui popor, fără voia lui, și așa se întâmplă, că popor de acelaș neam stă sub stăpâniri deosebite străine, și deci marginile până la cari ajunge un popor, adică granițele naționale, nu sunt aceleaș ca marginile politice ale țărilor. Acum, granițele naționale despărțesc popoare deosebite, precum putem vedea la noi în Bucovina, care într'o parte e locuită de Români, în altă parte de Ruteni. Aceste granițe nu sunt ca un hat ce despărțește două ogoare, ci în anumite părți, unde se apropie, zicem, acești Ruteni de Români, aceiaș oameni vorbesc două limbi, românește și rusește, așa că granița de care vorbim e nesigură. Din două popoare, unul poate fi mai deștept, mai harnic, mai luminat, altul mai prost, mai neînvațat. Zicem atunci că poporul deșteptat și luminat, are o cultură, pe când cel-lalt nu are cultură de loc sau numai cultură foarte puțină. Cel mai cu puțină cultură învață ce vede mai bun la vecinul său, va să zică primește cultura lui. În cazul acesta, vorbim de o influență culturală a unui popor asupra celui-lalt. Și atunci, granițele culturale trec dincolo de granițele naționale. Acum, o parte foarte însemnată în cultura unui popor, este limba pe care acesta o vorbește. Și, dacă un popor și-a uitat limba, el a fost înghițit de cultura vecinului său. Se poate însă întâmpla, că o parte din popor cu mai mare cultură, pierde această cultură venind în atingere cu alt popor fără cultură, dar care, prin nătângia și prostia sa, nu e în stare să primească o cultură dela alții. În cazul acesta, poporul necult a avut o influență culturală negativă asupra altui popor cult. Aceasta s'a întâmplat în Bucovina, unde Românii se rutenizează, unde răzeșii din nordul țării au primit limba hargaiților și robilor lor, uitându-și limba proprie, cea românească, mult mai frumoasă și mult mai bogată ca limba lor de azi.

Granițele politice și granițele naționale fiind deosebite, iată că se trezește, într'un anumit timp, ideia, că ar fi bine ca toți ceice

vorbesc o limbă, să formeze o singură țară, astfel ca Grecul să nu fie supus Turcului, Slavul să nu fie supus Germanului, Germanul să aibă o singură țară care să cuprindă pe toți Germanii. Așa se nasc idealuri panheleniste, panslaviste, pansârbești, pangermane. Aceste idealuri sunt numai niște visuri, pentru-că interesele politice ale statelor mari sunt mai puternice decât interesele naționale ale popoarelor mici cari se află împărțite în mai multe frânturi, prin granițele politice ce îi silesc sub stăpâniri străine. Stând lucrurile așa, ce are să facă o astfel de frântură de popor, încunjurată de străini? Dacă e destul de număroasă, ea va trăi înconștient, fără voia ei, mai departe, însă existența ei e adese primejduită și atunci, dându-și sama de această primejdie, să se lase în voia întâmplării? Nu! Ci acea frântură de popor trebuie să câștige încrederea în sine, prin plămuirea unui ideal care să aprindă în inima sa entuziasmul de-a voi cu putere existența și dezvoltarea sa specifică națională. Aceasta se poate ajunge prin cultivarea amintirilor din un timp glorios, trăit de strămoși și prin urmărirea cu interes a dezvoltării culturale la acei frați cari au toată puțința, neîmpiedecată prin nimic, de-a se manifesta ca nație.

Precum granițele politice nu sunt aceleași ca granițele naționale, tot așa granițele culturale trec adese dincolo de granițele naționale. Așa în Bucovina, care doară nu e țară germană, cultura germană fiind reprezentată prin administrație, are o influență foarte mare, atât asupra Românilor, cât și asupra Rutenilor, căci mulți din noi vorbim limba germană mai bine decât chiar limba noastră. Dar o cultură poate avea influență și la depărtări mari, fără să fie oficioasă; așa de pildă în România influența franceză e aproape așa de puternică, precum la noi cea germană, încât cutare Român din regat face ochi mari când aude că un Bucovinean nu știe franțuzește. Chestie de modă!

Dar să ne oprim asupra împrejurărilor noastre din Bucovina. După ce am vorbit cu adevărate explicații ce mi-au părut necesare pentru o expunere populară, despre idei dezvoltate de conferențiar, să vedem ce învățături putem trage din aceste idei pentru lupta ce avem a o duce aice ca Români, pentru păstrarea noastră ca popor și dezvoltarea unei culturi românești.

Prin influență germană, se împiedică la noi în clasa cultă, cultura românească, prin influența ruteană, o influență culturală negativă, poporul nostru își pierde sau își strică limba strămoșască. Influența culturală urmează de regulă înconștient, însă acuma când chestia națională e la ordinea zilei, vedem că dușmanii noștri caută

să o exercite cu plan și cu intensitate: prin propagandă, terorism și octroare. Aceasta o fac Rutenii în comunele mixte și aceasta au făcut-o până nu de mult, și în bună parte și acuma, amplexându-se stratulul, urmărind tendințele lor naționale particulare, punând piedici culturii românești pe terenul școlar și silind poporul să vorbească cu ei o limbă străină. Prin aceasta, se împiedică o cultură adevărată, și mai ales o cultură specific etnică și așa se creiază acel fenomen, pe care d. Pârvan l'a caracterizat așa de bine prin o comparație: pe granițele politice, a zis d-sa, se lasă un teren necultivat pe care cresc buruieni și care nu aduce nimăruî folos; așa și pe granițele culturale este un teren ce nu produce ceva de valoare, unde nu se manifestă o cultură specifică. Aceste cuvinte se potrivesc de minune pentru împrejurările noastre: noi fiind pe o graniță culturală, nu am produs până acuma, zicem în literatură românească, lucru de samă, pentru-că sufletul ni este cuprins de influența culturii germane pentru care încă nu putem produce nimic, nefiind germani cu sufletul. Noi cunoaștem mai multe limbi, însă nici una așa cum ar trebui să o cunoaștem: amestecăm, dacă nu accente deosebite, dar cel puțin modul de gândire a două popoare, fiind, încâtva un aglomerat hibrid care vegetează numai în ce privește cultura românească. Analog, se observă și la popor acest fenomen. În suburbii, poporul român, vorbește o limbă stricată, amestecată cu vorbe auzite dela proletariatul rusneac al orașului, de-asemena se întâmplă și în satele mixte. Cel mai trist caz e acel al Răzeșilor noștri de peste Prut: ei știu prin tradiție, că sunt Români, însă limba românească nu o cunosc decât foarte puțini. Aici vedem cea mai nefastă influență a nătângiei rusnece: nobii au desnaționalizat pe stăpânii lor.

Ce trebuie dară să facem? E de neapărată lipsă să accentuăm în toate punctul de vedere național: în politică, în școală, în oficii, ca să nu dăm cel puțin mai mult înapoi decât am ajuns acuma. Să lumînăm poporul asupra trecutului său, asupra primejdiei ce-i amenință limba, obiceiurile, scurt existența ca popor românesc. Pentru a lucra cu succes, „inteligenta“, adică clasa noastră cultă trebuie să se pătrundă de necesitatea unei apărări intensive și să înceapă această apărare cu toată puterea sufletului, cu un entuziasm fervent care singur poate folosi. Acest entuziasm însă îl putem avea numai dacă ne vom convinge de calitățile nobile ale Românului, pe care, în trecutul poporului nostru, le aflăm în istoria neamului, iar în prezent, în producțiunile literare de o valoare ce se afirmă tot mai mult. Astfel, prin lectură, prin cultură

românească vom învăța a prețui, a iubi și admira ce e al nostru, și astfel vom avea cu atât mai multă putere să apărăm de e al nostru. Deci, influenței străine, calculate, practicate de străini conștient, să-i opunem o rezistență voită, conștientă, urmată pe toate terenele.

Omagiul Bucovinei.

(Urmare).

Lista răzeșilor nobilitați de către poloni (sunt 142 la număr):

Lupul Braha, Teodor Boșniag, Vasile Păuș, Grigoraș Brânzan, Ioniță Brânzan, Nicolai Bahrin, Teodor Priscornic, Agapi Bahrin, Ion Barnoschi, Petru Bahrin, Ion Barbirciuc, Alexandru Barbirciuc, Costăș Bahatirț, Vasile Buțura, Ursul Buțura, Ion Pârjul, Lupașco Banuș, Ștefan Prodan, Ilieș Balan, Andronachi Braha, Vasile Cicalo, Ion Cernohus, Vasile Cernușano, Niguțe Ciohodar, Mihalachi Dumbravschi, Vasile Dubet, Ioniță Făliș, Andrei Goraș, Grigoraș Goraș, Velișco Golasco, Maței Gorug, Iordachi Golasco, Grigoraș Grigorcea, Petru Hotincean, Gavril Hoidragu, Ilieș Ianoș, Constantin Ianoș, Iacob Iucavschi, Gheorghii Șcraba, Ștefan Cantimir, Ion Coșriș, Andrei Coșan, Teodor Coșan, Vasile Coceala, Vasile Crișan, Gheorghii Crișan, Vasile Cârste, Danila Cozac, Vasile Costinciuc, Vasile Coman, Ștefan Lastivca, Ștefan Lența, Alexandru Lupulencu, Ion Lupulencu, Ion Lincuța, Ion Miros, Sandul Mintici, Andrei Mintici, Teodor Mintici, Teodor Muntean, Iordachi Muntean, Constantin Muntean, Nicolai Muntean, Gavril Moscalu, Teodor Mihovan, Teodor Malai, Sandul Malai, Gheorghii Miros, Ion Marinuc, Axenti Mintici, Teodor Nalivacu, Ion Niguțe, Alexandru Nogolitni, Grigori Nuțul, Tanasi Orza, Grigoraș Onciul, Vasile Onciul, Sandul Patraș, Teodor Pitarul, Vasile Popescul, Miron Fana, Ion Popovici, Vasile Popovici, Andronachi Borșan, Vasile Rotopan, Ion Rosmiște, Alexandru Roman, Ion Roschip, Gavril Râpta, Dumitraș Râpta, Teodor Râpta, Atanasi Șastalo, Ștefan Sevescul, Ostafi Sorocean, Ion Săul, Vasile Spun, Vasile Sandulachi, Constantin TONUȚA, Teodor Șliatiuc T., Gavril Ursulean, Ion Ungurean, Tanasi Ungurean, Mihaiu Vlaicu, Ion Verenca, Ion Veresca, Ioan Zopa, Grigoraș Zopa, Vasile Zopa, Dumitraș Zopa, Grigoraș Bahiran, Teodor Săul, Andrei TONUȚA, Teodor Ghienghe, Teodor Mihovan, Ion Bohateret, Simion Dașchevici, Iftimie Zota, Dumitraș Cazacu, Teodor Barnovschi, Ion Ioșolnic, Andrei Davimuc, Vasile Bațarina, Ion Frațian, Ion Diaconiuc, Ilie Iancul, Gheorghii Smolinschi, Luca Brânzan, Ion Strilețchi, Nicolai Prodan, Constantin Pantasi, Dumitru Stamați, Dumitru Pantasi, Mihalachi Muntean, Gheorghii Țântă.

Iancu Cuparencu.

De ale școalei.

Cu prilejul protestării solidare a Mihălchenilor contra școalei rutene, din 27 Decembre, când sătenii revoltați de nebagarea în samă a cererii lor de 14 ani, de a li se da școală românească, au scos pe învățătorii ucraini din școală, și și-au trimis pe copiii lor acasă, cearcă învățații Ruteni să presinte întâmplarea aceasta ca un rezultat al „agitatorilor români”, cari prin fel de fel de minciuni și scornituri au adus poporul neînvățat la un paș neprecugetat, la o faptă condamnabilă. Ei nu vreu să înțeleagă, că după atâția ani de cersire după dreptul lor, li trece răbdarea și Românilor îngăduitori din cale afară. Îndată după întâmplarea aceasta au început ei a scrie în gazeta nemțască, susținută de dânsii „Bukowiner Post”, că întâmplării acestei nu trebuie să i se atribuie mare importanță, căci lucrul stă altfel decum îl prezintă gazetele românești.

Așa a început mai întâi învățătorul din Camena, Șerbanovschi, care singur e un renegat, de origine din comuna răzeșească Ivancăuți, și care îi face rușine numelui său din strămoși români „Șerban”, susținând că în Mihălcea toți țărani sunt ruteni, și pe lângă aceștia mai sânt cinci răzeși (numai cinci?!), care și ei vorbesc rusește. Dovezi a crezut că nu e de lipsă să aducă, ajunge doar singura afirmație. Apoi a venit un altul, iscălit „Ruteanul”, și care tare samănă să fie prepositul lui Șerbanovschi din Cernăuți, și a întregit ceea ce a lipsit la cel dintâi, anume „dovezile”. Dar ca să arete că e și om învățat și purtat pe la multe icoane a început cu istoria. După părerea lui, Rutenii sânt mai vechi stăpâni pe pământul Bucovinei decât Românii, pentru-că ei sunt în țara aceasta din secolul al 7-lea după Hristos, pe când Românii au venit la Bucovina abia în veacul al 12-lea, deci trebuie să fie în urma Rușilor. Dacă e vorba de vechime, trebuie să zicem, că Românii sunt mai vechi, căci ei locuiesc în Bucovina din veacul al 2-lea, pe când Rutenii au venit prin părțile aceste abia în veacul al 7-lea, așadară 5 sute de ani mai târziu. Aceasta o știe fiecare om învățat, numai „Ruteanul” dela Post nu vra să o știe. — Ca să dovedească însă, că în Mihălcea nu sunt Români, aduce câteva nume care i se par a fi rusești, schimosindu-le chiar pentru scopul său. Dar de ce nu aduce numele de răzeși: Braha, Boșniag, Chișelița, Mănescul, Reus, Roschip, Sorocean, Volcinschi și a multor alți Mihălcei, cari au sărăcit purtându-și copiii la școalele românești din Cernăuți chiar dela întâia clasă primară, ca să nu fie

nevoști a-i băga la școala rusească din Mihalcea? Și câți ar fi făcut la fel, dar n'au avut mijloace? Și de ce nu aduce sumedenia de nume românești de țărani? Se vede pentru a ajunge mai lesne la „adevăr“, și pentru a arăta guvernului și opiniei publice, că țărani din Mihalcea sunt Ruteni și că ceilalți au nume rusești sau știu vorbi rusește, deci nu le trebuie școală românească, ci din contra cea rusască trebuie susținută cu putere armată. La această concluziune ajunge „Ruteanul“.

Noi facem următoarea încheiere: Dacă cu toată silința celor cinci învățători ruteni dela școala din Mihalcea cari caută de mult în tot chipul ca să câștige pe săteni pentru cauza ucraină, ei totuș nu se dau pe partea lor, dacă cu toată încăpăținarea inspectorului rutean, Popovici, de a susține școala rusască contra voinței poporului care plătește școala din birurile sale, oamenii — atât răzeșii cât și țărani — pretind astăzi cu aceeaș consecvență, dar hotărât și cu îndârjire școală românească pentru copiii lor, asta e dovada cea mai bună, că ei știu ce cer și n'au fost instigați de nici un agitator român. Ei știu, că în vinele lor curge sânge românesc și nu pot să ceară decât școală românească ca să rămâie și copiii Români. E timpul suprem deci, să li împlinescă Guvernul cererea lor justă și să li deie un drept care le-a fost deținut până acuma pe temeiul falselor dovezi aduse de Ruteni și susținute de ei cu o obrăznicie nemaiauzită.

Dar să trecem mai departe. În articolul din „Bukowiner Post“ se ating de-odată și multe alte chestiuni. Astfel se plânge „Ruteanul“, că poporul rutenesc stă în multe privinți în urma Românilor, și aceasta din pricină, că guvernul a fost totdeauna pe partea noastră. Astfel Rutenii, zice el, până nu demult n'aveau nici școale primare, nici preoți, nici reprezentanță politică. Nu vrem să cercetăm ce au și ce nu au Rutenii, asta e treaba lor, dar nu vrem să admitem ca să li se facă concesioni pe sama noastră cum s'au făcut până acuma. Aice vom da câteva exemple câte li s'au făcut în timpul din urmă pe spatele noastre și cât li-a dat guvernul în acelaș timp unde Românii au trebuit să ceară decenii întregi până căpătau a treia parte din ce căpătau Rușii.

Pe terenul școlar au făcut Rușii cu ajutorul fostului inspector de țară, Tumlirz, cuceriri colosale. Acest neamț, de origine ceh, era un adevărat pașă, un aprig dușman al Românilor și un prieten declarat al Rușilor. Prin urmare, a creat Tumlirz în cele mai multe comune mixte școale rusești pentru a nimici vorba românească și pentru a spori numărul Rușilor. Astfel se explică, că comunele

cu număr mare, dacă nu chiar covârșitor, de Români din districtul Cernăuțului: Cuciurmăre, Gogolina, Ludi-Horecea, Mihalcea și multe altele au astăzi câte cinci, șase învățători ruteni, și abia câte unul doi sau chiar nici un învățător român. Pe când numărul claselor rutene ce se activează tot crește, scad mereu clasele românești și se desființează. Astfel satele mixte se rutenisează cu ajutorul funcționarilor guverniali și Rușii se laudă apoi în gazetele lor, că Românii, locuind pe lângă Ruși, se rutenisează pentru-că ei sunt superiori Românilor prin cultura lor. Așa au lucrat Tumlirz, a cărui activitate a fost o sistematică promovare a elementului slav și o prigonire fără scrupul a elementului român, și așa au lucrat și înăntașii lui pe terenul școlar.

Românii ne mai putând privi cu nepăsare la căzăciile inspectorului de țară, au cerut dela guvern un inspector național pentru școalele românești și astfel l-au scos pe Tumlirz din țară.

Că deschiderea de școale rutenești se făcea în mod anormal urmează din faptul, că nici învățători destui nu erau pentru școalele create și așa se deschise poarta învățătorilor galițieni. Aceștia începură deci a năvăli în așa mare număr, că foaia învățătorilor „Freie Lehrer-Zeitung” a trebuit să protesteze în mai multe rânduri contra învățătorilor ucraini, ba în fine și gazetele rusești protestară contra importului de „frați” din Galiția și la urmă chiar și fratele deputatului rutean Pihuleak, învățător din Jucica, protestă într-o adunare a învățătorilor din districtul Cernăuți contra acestor concurenți ce veniau din Galiția învecinată.

Cu școalele secundare s'a purces la fel. Așa au căpătat Ucrainii în decurs de 10 ani trei gimnășii: la Cernăuți, Coțmani și Vijnița, pe când Românii au trebuit să îmble la Viena câte un deceniu-două până căpătau un singur gimnasiu. Ba ce e și mai remarcabil, gimnasiul al III-lea din Cernăuți, care are paralele române, nu are edificiu corespunzător așa, că atât elevii cât profesorii ai aceluiaș institut sunt împărțiți pe trei exposituri cu o distanță de aproape jumătate de oră una de alta și profesorii trebuie să alerge ani de zile dearândul cu limba scoasă dela o clasă la alta. Vra să zică, statul trăgănează acuma 10 ani până se va îndura a da și Românilor un edificiu încăpător. Că sub astfel de împrejurări nu poate fi vorba de un învățământ cu spor asta pare că prea puțin împoartă administrația școlară, că doar e vorba de „valahi”, cari pot să rămâie și cu mai puțină învățatură.

Și nici deschiderea de licee rusești nu stă în raport cu trebuințele poporului rusesc din țară. Ca exemplu aducem gimnasiul din Coțmani, unde majoritatea școlarilor se recrutează din Galiția și unde și profesorii sunt în mai mare număr ruși uniți din Galiția. Și pentru clădirea acestui liceu a dăruit fondul religios o parcelă în valoare de 90 mii de coroane. Oare aceasta nu înseamnă a risipi averea și a profana destinația fondului religios punându-se la dispoziție venetilor galițieni mijloace de cultură? Și cât de bine putea cere consistorul ca măcar profesorii, aplicați la acest institut, să fie de confesiune ortodox-orientală.

Mai departe se plânge „Ruteanul“, că din 384 preoți, numai 70 sunt ruteni și ceilalți sunt români. Ei, ce să-i facem, dacă Românii se duc în mai mare număr la școală și se fac preoți. Și oare nu s'au creat, la cererea deputaților ruși, stipendii pe speșele fondului pentru gimnasiaștii ruteni, care se obligă a se duce la teologie? Și dacă preoții români ar fi așa de răi precum scriu gazetele rusești, atunci de bună samă că n'ar veni deputațiuni de sute de țărani din comune rusești la consistor și la mitropolit, cerând anume să li se trimită un preot român și protestând contra decretării de preoți ruteni (Suhoverhov etc.). Sau poate îl doare pe scriitorul ucrain, că nu poate aduce preoți gata din Galiția, care să fie salariați din fondul religios, cum au încărcat învățători galițieni cu duiumul pe spatele țării?

Incălcări de lege.

La facerea recensământului s'au comis de către organele guvernului mari încălcări de lege, s'au terorizat oamenii, s'au amenințat cu închisoarea și multe altele dacă dedeau ei la protocol că sunt Români, pe de altă parte însă acelor gospodari cari dedeau la protocol că sunt Ruteni nu li se spunea nimic. Astfel la Comarești un oare-care Bohuzki, gendarm pensionat, răcnia la oameni, cari făceau depuneri românește, ca un turbat, examina pe mulți din limba română și văzând că răspund cu succes îi întreba strigând: „Da femeia știe, da copiii știu românește? Dă sama că te așteaptă „criminalul“. Vra să zică, din purtarea lui Bohuzki se vede, că

el avea de gând să facă tot satul rusesc pentru statistica oficioasă, și văzând oameni care înțeleg drepturile lor, n'avea ce face de ciudă și răcnița și amenința ca doar i-ar înfrica ca să facă pe placul lui. Mai departe în rubrica „Umgangsprache“ scria numai cu creionul ca să poată șterge mai apoi „romänisch“ și să scrie „ruthenisch“. Asta au văzut-o oamenii și înțelegând ce gânduri are comisia ce făcea numărarea, au cerut să se revizuiască la urmă listele făcute în fața preotului. Atunci Bohuzki a sărit ca mușcat de un șerpe veninos și s'a răstit cu obrăznicie către preot, învinuindu-l că învață poporul să ceară lucruri de aceste (cer dreptul lor, d-le!) și amenințându-l că va face arătare, iar în sat va aduce catane ca să învețe minte pe zurbagii cari vreu să fie Români. Pe mulți răzeși și țărani români i-a introdus ca ruteni și cine știe în câte locuri au mai făcut corecturi în urmă. Cerem o cercetare severă și pedepsirea celor ce calcă legea împărătească.

Un document din 1786.

»Copie« (timbru »3 Kreuzer«).

Din poronca cinstitului c. r. a Cernăuțului district auditoriat domnului căpitan Hintinger, fiind noi rânduiți ca să mergem la satul Bănila ce este pe Săretul alb ot ținutul Sucevii să alegem și să hotărăm partea de moșie a dumisale căpt. Ioan Zota ce o are cu niamul său de baștină de pe niamul său Măndre, și după învoiala ce au făcuto(u) prin scrisoare cu verii săi Ciornohuzeni i Borșănești, dintru îmbe părțile fiind noi la stare numitului loc întâi am chiebat pe toți răzeșii de au venit de față, și cu dânșii dimpreună am îmblat de am cercetat stare locului făcând odgonul de 15 pol stânjăn(i) și stânjinul de 8 palme care palma stânjinului s-au pus pe aceasta carte hotarnică, și întâi am început a măsura din capul săliștii din sus unde s'au făcut și sămnuț stălp de piatră în piscul unui dămb, și măsurând în gios prin mijlocul câmpului pânăn tro piatră vechie ce desparte pe Ciornohuzeni i Borșănești de către Vasăle Onciul cu moșie și sau aflat 108. de odgoane 9. stânjin bez (fără) un lat de mână, și arătând Ciornohuzeni(i) și Borșănești(i) că dintre aceste odgoane giuământate au cumpăratură dela un Banilovschii parte din sus, iară cealaltă jumătate parte

din gios le este baștină de pe moșul lor Măndre și fiind că capul moșiei din sus este mai îngust de cât parte din gios sau socotit de sau potrivit. Și sau lăsat din lungu 32. odgoane și 9. stânjin din sus și au rămas împărțitoare 76. odgoane, din care dăndusă cumpărătura Ciornohuzeștilor, i Borșăneștilor 38 odgon parte din sus,, iară din parte din gios, după învoială ce are Dumnalui căpt: Zota i Pisariu Andrei Dașchevici sau dat în trii părți baștinitoare moșie, adecă a trie parte Zotenilor, iară cele doaă părți sau împărțit pe patru bătrân(i) o parte Ciornohuzenilor cu a Borșăneștilor, o parte Pătrășenilor și o parte Scripenilor și o parte Vrăncenilor și întâi sau măsurat din piatra vechie ce să desparte cu Onciul din sus, și sau dat Pătrășenilor 7. odgoane puindusă și stâlp de piatră, și trii odgoane sau dat Scripenilor mai având Scripeni(i) 2. pol odgoane în hotarul Budenițelor dată de Ciornohuzeni, și fiind locul mai larg, sau socotit acele 2. pol odgoane de acolo drept 4 de aice. care iară să fac 7 odgoane; la aceasta au priimit și ei fiind ș a z a t o r (i) cu cașale pe acele doaă pol. odgoane, și iarăș sau pus stâlp de piatră, sau dat și parte Zotenilor 14, adecă patrusprăzeci odgoane, și iarăș sau pus stâlp de piatră, și sau mai dat și lui Ioan Vrăncianului cu niamul lui 7. odgoane și sau pus stâlp de piatră rămăind Ciornohuzenilor i Borșăneștilor baștină. Și cumpărătură 45, adecă patruzăci și cinci de odgoane și mai măsurăndusă și peste Săret unde să numește Opuzul, iară din hotarul Onciului fiind și ei de față, și fiind acolo locul mai larg sau dat Pătrășenilor 8 odgoane și sau pus stâlp pe piatră, și aceasta piatră caută drept spre miezul nopții păr la hotarul Lucavățului și sau mai dat Scripenilor 3 pol odgoane sau pus stâlp de piatră și sau dat Zotenilor 16, adecă șesăprăzece odgoane păr într-o răpă de părău ce cade în părăul Solonețului și piatra care sau pus în mijlocul câmpului caută drept la gura părăului piste Săret ce sau arătat mai sus, și părăul în sus spre miezul nopții pânăn obârșie și pân în hotarul Lucavățului cum și din piatra arătată din câmp iarăș să aibă a merge pân în hotarul Crasnii spre amiază și mai având o bucată de foc împărțitoare tot din hotarul Bănilii ce să numește Cosciue și măsurăndusă și acolo tot din părăul Suhiiu în sus până într-o piatră a Verihii și sau aflat 20 odgoane, și scoțăndusă 10 odgoane Ciornohuzeștilor i Borșăneștilor parte din gios și împărțindusă cele lalte 10 odgoane în trii părți sau dat Zotenilor trii odgoane și cinci stânjini și un lat de mână. Despre parte Verihii sau pus piatră, și Scripenilor iară sau dat un odgon zece stânjini două palme, sau pus stâlp de piatră alătore cu parte(a) Zotenilor, așjidere mai având și munți împărțitoare, și stând ei de bună voae la învoială așe sau învoit ca să

stăpâniască Zotenii, Pătrășenii, Scripeni(i) doi munți cu polile lor, anume Veju ce iaste diasupra Săretului cu toate poalile codrului și pân în apa Săretului care este despre hotarul Crasnii, și cu alt munte ce să numește Vejul Ciudeiului tij cu toate polile lui, și acești doi munți au să stăpâniască cu totul și cu tot venitul lor: Zotenii giumątate parte din gios, iară Pătrășenii și Scripeni(i) alta parte din sus, și la alți munți, anume Holețchii, dialul Struhăului, și poenile Coșoliucii ce sânt despre hotarul Berehometului, și poiana pe parti despre Lucavăț, cu pădure(a) ei și cu toate poalele a codrului acestor munți cum și o săcătura ce este în vale pe apa Săretului din gios de Coșciue, și pân în săliște nipoțelor lui Alexandro Ciornohuz la aceasta să nu aibă nici o triabă mai sus numiți stăpănitor(i) moșinaș a munților Vejurilor Zotei Pătrășei și și Scripei, căci au rămas în parte Ciornohuzenilor și Borșaneștilor, și Vrâncenilor, ca să le stăpâniască, dar nici ei la Vejur să nu să amestice fără numai fiindcă în parte tuturor răzeșilor de aice din Bânila ce să trag din strămoșul lor Măndre să află câteva izvoară cu slatină de sare, la Mihova și Coșuliuca, la aceste slatini de va eși vre un venit cu toții să aibă asă împărți care câtă parte îl va agiunge frățesti.

Deci văzând și noi alor de buna voae învoială am dat aceasta mărturie hotarnică cum la o parte așe și la alta parte care primindusă cu toții sau iscălit, iscălindu-ne și noi un Bânila anul 1786. Iunii 17.

Ioan Zota. Căpit: Andrei Dașchevici. Grigoraș Zota. Vasăle Zota. Mihalachii Ciornohuz.

Eu Andronachii Borșan, nepot lui Alexandro Ciornohuz. Nicolai Diiacoi Borșan. Eu preut Andrei Borșan. Vasăle Popovici zet lui Toader Ciornohuz. Ilie Borșan. Dumitraș Popovici. Ioan Vrance. Ștefan Ciornohuz. Eu Ion sen lui Ilie Borșan. Ilie Agrăpinii.

Toader nipot alui Pătraș Ciornohuz. Grigoraș Ciornohuz. Eu Vasăle Onciul m'am tãmplat. Eu Toader Ciornohuz, Ștefan Cercez, nipot lui Ciornohuz. Eu Vasăle Ciornohuz. Andronachii Scripa. Alexandro sen ego. Ștefan nipot lui Pătraș Ciornohuz. Vasăle zet Scripa, nepot lui Ciornohuz.

Ilaș Oncescu. Grigoraș sãn Andronachi Ciornohuz. Manole Potloc, hotarnic. Grigoraș Răus, hotarnic.

Hotarnica aceasta mai sus scrisă după cerire și pofta a înbe parților s-au întărit de cătră giudecătorie, și tãlmăcire aceștii cărți să află la condica giudecățelor din let 1786...

Cartea aceasta hotarnică ni s'a pus la dispoziție spre publicare de d-l Ioan de Cracalia învățător superior în Banila-Moldovenească (Coșuliuca). E și în interesul posesorilor de documente ca să ni trimată toate hărțile vechi, dintre cari pe cele mai de samă le vom publica. Căci e păcat să steie lucruri de valoare în întuneric nedeslegate, ci mai vârtos trebuie scoase la lumină ca să nu se piardă. Se întâmplă adese că posesorii de documente, neștiind ce stă în cele hărți îngalbenite, le aruncă sau le nimicesc ca un lucru fără preț. Asigurăm pe ori cine ne va da spre publicare un document că, făcându-ne copii de pe el, îl vom întoarce posesorului. Așteptăm ca pilda d-lui Cracalia să fie urmată și de alte persoane.

Declarație.

Pentru a evita neînțelegeri declar, că în curia generală Boian-Cernăuți-Storojineți candidează d. Ioan cav. de Cuparencu, maestru silvic (Forstmeister) din Cucurmare și **nu eu**. Recomand deci din partea mea cu toată căldura candidatura d-lui maestru Cuparencu.

Prof. Dr. Iancu cav. de Cuparencu.

Moravuri.

Este, la gimnaziul al treilea din Cernăuți (adecă cel românesc), un tânăr profesor, de o capacitate pe care secolul XX încă nu a apucat-o a i-o aprecia după merit, care ca student a fost cel mai bun naționalist, cel mai dibaciu diplomat în chestii studentești și, mai presus de toate — excelent orator (guri rele îi ziceau frazeolog), iar ca pedagog a înfundat, la diferite prilejuri, pe profesorii bătrâni dintre cari o samă sunt așa de retrograzi încât nu prea știu amănuntele pe care tânărul luceafăr le-a adus din ultimele cursuri universitare. Acest domn, care a ascultat și pe idealistii din Văleni, a crezut că se potrivește cu un înalt ideal național, dar mai ales cu principiile de educație de a batjocuri în mod burlesc, în fața unor copii de 12 sau 13 ani, de pe catedră, o stare care poate zice că, în decursul veacurilor, a făcut pentru românism ceva mai mult decât acest guraliv domn cu tot neamul lui. Adecă a cuvântat cam așa: „Răzeșii se scriu cu „d e“ și „c a v a l e r d e“, va să zică

se țin de boieri, noaptea însă fură găini ca să aibă pe ce cumpăra ghetete de paradă etc." Oare ce efect vor fi avut vorbele lui asupra copiilor de Răzeși din acea clasă, unde nota-bene acest profesor era numai oaspe, suplinind pe un coleg? Așa se propagă toleranța și înfrățirea, așa se sădesc în inimi fragede sentimentele nobile pe care școala e chemată a le răspândi ca o lumină binefăcătoare, în scopul progresului intelectual și moral al poporului? Domnul director al liceului românesc este rugat să lumineze puțin pe acest pedagog în privința purtării lui față de copii, pentru ca să nu se repească astfel de cazuri regretabile, și ca să nu fim siliți a face o arătare în biroul inspectorului.

In preajma alegerilor.

Aducem la cunoștința mazililor și răzeșilor, că d. Ioan cav. de Cuparencu, maestru silvic în Cuciurmăre, candidează în urma unei înțelegeri între el și prof. univ. și deputat Dr. Constantin Isopescul-Grecul în curia generală din județele Boian, Cernăuți, Storjineți. Alegerea are loc în 2 Aprilie a. c. Avizăm deci pe răzeșii din Zastavna, Coțmani, Cernăuți, Sadagura, Boian, Vascauți, Vijnița, Puțilla, Stanești și Storjineți să voteze pe d-l Ioan cav. de Cuparencu, care cunoaște perfect nevoile răzeșimei și ni oferă cea mai sigură garanție, că va fi un deputat vrednic, D-l Cuparencu se va prezenta în scurt în toate cercurile amintite și va ținea adunări electorale.

Petrecerea noastră.

În sara de 13 Februarie a avut loc în frumoasa sală a casei polone serata Mazililor și Răzeșilor.

Mulțumită stimei și simpatiei de care se bucură harnicul nostru președinte d. Dionisie cav. de Bejan, precum și neobositei munci, ce au depus-o domnia din comitetul aranjator, acest bal a fost o adevărată sărbătoare națională a înstrăinătului Cernăuți. În sala arhiplină se puteau vedea reprezentanții tuturor claselor. Se vedeau profesori de universitate, consilieri etc. alături de comercianți și meseriași. Se vedeau întruniți toți studenții la petrecerea aceasta, aceea ce nu s'a întâmplat până acuma anul acest.

Pe lângă acest rezultat de înfrățire, de apropiere între fiii aceluiaș neam a fost de observat lipsa de etichetă și de pretenții absurde ce se pot vedea la alté baluri.

Înainte de ce s'a început dansul a întonat corul studenților câteva cântece naționale. Apoi s'a jucat românește cu însuflețire până la 6 dimineața. Cadrila I-a cuprindea peste 160 de părechi.

Cu drept putem zice, că societatea noastră, pe lângă că a realizat un frumos beneficiu material, a obținut un neîntrecut rezultat moral, dând prin petrecerea aceasta care într'adevăr a întrecut toate așteptările, primul asalt casticismului și exclusivismului dominant în pătura noastră de sus. Și toate aceste a îndeplinit o societate care a fost în mai multe rânduri învinuită de a propaga ciocoism în sinul națiunii române.

—oo—

Știri mărunte.

Hirotonire. D-l Petru cav. de Teutul, teol. abs., a fost hirotonit în presviter.

Examen. D-l abiturient Ioan de Onciul a trecut examenul de maturitate la gimnaziul al III-lea de stat.

Numiri. D-l preot Dimitrie cav. de Bejan a fost numit administrator parohial în Piedecăuți.

D-l subcolonel Dimitrie nobil de Tarangul a fost numit colonel.

Dl Dr. Emanuil cav. de Căpăreanu, procuror-substituit, e numit consilier c. r. la tribunalul din Cernăuți.

D-l Eugenie cav. de Zotta, comisar de poștă în Serajevo, a fost numit comisar superior.

— Transmitem felicitările noastre!

Soc. acad. „Junimea“ va aranja Sâmbătă în 4 Martie st. n. a. c. un „Bal mascat și costumat“ în sala Casei germane. Masca nu e obligatorie. După 12 ore demascarea generală. Începutul la 9 seara. Intrarea de persoană: 5 cor., de persoană în grup: 4 cor., loja 25 coroane.

Predica ruteană în biserica catedrală. Dela un timp încoace, cam de pe la Crăciun, consilierii consistoriali ruteni au început a se tot îndesa la amvon, mai ales la serbători mari, dar și aproape în toate Duminicile, așa că publicul român nu mai are ce rămânea în biserică după sfârșitul liturghiei. Aceasta denotă o tendință de rutenizare a bisericii care trebuie numai decât combătută. Am observat mai ales, că un dignitar bisericesc rutean care de Crăciun, am putea zice, s'a suit întâiaș dată pe amvon de când ținem minte, a devenit harnic de tot de când s'a căftănit, adecă a primit mantia de arhimandrit, și le-a făcut chef și colegilor săi conaționali să-și arate talentele lor oratorice. Românii nu mai au ce rămânea la predică, iar dacă cineva înțelege rutenește și ascultă totuș pe Sfințiiile ucraine, iese din biserică desamăgit, căci nu a avut ce asculta. Așa dară, mai din rar — Sfințiiile voastre!

„Lumina“, societatea cantorilor români din Bucovina, a decis unanim în adunarea generală din 2 Ianuarie st. n. de a exprima pe această cale mulțămitele cele mai profunde onoratelor prefecturi, precum și onoratelor corporațiuni ale orașelor cât și tuturor societăților din Regat, pentru splendida primire și valoroasa sprijinire atât morală cât materială a membrilor Societății cantorilor români din Bucovina „Lumina“, cu ocașiunea turneului lor întreprins în luna lui August st. n. 1910. — Vă asigurăm și pe această cale de stima și considerațiunea ce V'o păstrăm pentru totdeauna.

Pentru comitet: A. Brăteanu, president; G. Hreniuc, secretar.

Alegerile comunale. În zilele din urmă s'au făcut alegeri pentru consiliul comunal din Cernăuți. Din mijlocul Românilor s'au ales domnii: Dr. N. Cotlarciuc, bibliotecar la universitate; Dorimedont Popovici, adiunct la Direcția bunurilor a fondului religios și Dr. Constantin Hostiuc, secretar la Comitetul țării.

„România Jună“ din Viena adresează foștilor săi membri un apel în care roagă, în scopul compunerii unui istoric al societății, să i-se răspundă cât mai curând la următorul chestionar:

1. Când a apărut prima dată un raport anual? s'a tipărit an de an un raport anual?

2. Să ne comunicați fapte ale studențimii române din Viena: ca meetingurile de protestare, agitațiile pentru catedra de limba română la Univ. din Viena, catedra de istoria rom. la Univ. din Cernăuți, serbări etc.

3. Amintiri, episoade serioase sau vesele din viața studenților români de aici.

4. Cum petreceau studenții români? (când s'au aranjat primele revelioane de an nou etc, etc.); au imitat pe studenții germani în felul lor de a petrece, sau au iscodit ceva nou, ca „Divanul domnesc“ de pe timpul lui Eminescu?

5. Amintiri despre anii de student ai lui Eminescu, Slavici, Ciprian Porumbescu, M. Teliman, Tudor Flondor și ai altor artiști sau poeți ce au fost prin „România Jună“.

6. Despre serbarea dela Putna din anul 1871.

7. Unde-și ținea societatea ședințele pe timpul D-voastre?

8. Cari erau binefăcătorii și sprijinitorii societății pe vremea D-voastre?

9. Se țineau pe timpul D-voastre conferințe, ședințe resp. șezători literare, și se juca teatru?

10. Date despre primul congres studențesc dela Putna în 1871.

Dacă mai știți și alte lucruri, de cari credeți că vom avea nevoie pentru compunerea istoricului societății, Vă rog comunicați-le și pe acele.

Cu compunerea istoricului numit e însărcinat d. I. Gramada, preș. secț. literare. Adresa societății e: Viena IX/2. Tendlergasse 4